

Савчук О. М.,

доцентка, кандидатка наук із соціальних комунікацій
кафедри журналістики Чернівецького національного
університету імені Ю. Федьковича

ВИСВІТЛЕННЯ ПРАВ ДИТИНИ ОСВІТНИМИ ОНЛАЙН-МЕДІА (НА ПРИКЛАДІ МАТЕРІАЛІВ “ВСЕОСВІТИ”, “ОСВІТОРІЇ”, “ОСВІТИ.UA”, 2020-2021 РР.)

Актуальність дослідження.

В інформаційному просторі України онлайн-медіа набувають все більшої популярності. «Інтернет-комунікація стала життєво необхідною для пересічного користувача світової мережі. При цьому, по-перше, набули значної ваги онлайн-форми професійної діяльності – від освітньої та політичної до релігійної та медичної. По-друге, у значній частині громадян з’явився вільний час та можливості корисно його використати для самоосвіти й самовдосконалення та опанувати ті знання й навички, про які раніше через брак часу можна було лише мріяти» [1,с.92]. Активізувалась освітня функція засобів масової інформації, завдання якої полягає у повідомленні аудиторії знань, що дозволяють кожній людині виокремлювати важливість та правдивість повідомлення, аналізувати та систематизувати відомості, правильно орієнтуватися в потоці інформаційного різноманіття, вмінні застосовувати набуті знання у практичній діяльності. Сьогодні «медіа фактично являє собою систему неформальної освіти та просвітництва різних груп населення, суттєво впливає на засвоєння соціальних норм, формування ціннісних орієнтацій особистості»[2,с.76]. Таким чином, засоби масової інформації виступають одним із основних джерел повідомлень про демократичні цінності особистості та відіграють першочергову роль у розповсюдженні інформації стосовно освіти у сфері прав людини, у процесі формування правової культури.

Питання прав дитини досить часто ставало предметом наукових розвідок як українських, так і зарубіжних науковців, зокрема: В. Абраменкова, О. Балакірева, Г. Бевз, О. Безпалько, А. Богуш, К. Девіс, І. Загарницька,

І. Зверева, А. Капська, Р. Картер, Л. Нефьодова, Л. Обухова, В. Оржеховська, І. П'єша, Т. Семигіна, І. Сікорський, І. Трубавіна, Л. Українець, Т. Федорченко, В. Федяєва, І. Цибуліна, К. Шендеровського тощо.

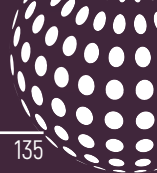
Однак медіа тема прав дитини у контенті онлайн-медіа про освіту не була предметом аналізу, що й зумовлює актуальність дослідження.

Мета. Визначити найбільш популярні освітні онлайн-медіа України, базуючись на дослідженні інтернет-трафіку, специфіку висвітлення питання прав дитини у освітньому контенті, з'ясувати роль ЗМІ у формуванні правової культури. Для реалізації мети визначено такий перелік завдань:

1. З'ясувати специфіку освітніх онлайн-медіа;
2. Виокремити найпопулярніші освітні інтернет-видання відповідно до аудиторних запитів;
3. Проаналізувати тематичну наповненість сегменту прав дитини;
4. Визначити значеннєвість освітніх онлайн-медіа у процесі створення та поширення інформації про права дитини.

Виклад основного матеріалу дослідження. Фонд «Демократичні ініціативи» імені Ілька Кучеріва спільно з Центром прав людини ZMINA у 2020 році провели третє загальнонаціональне опитування «Що українці знають і думають про права людини?» [3]. У контексті цього дослідження виявлено, що головними джерелами повідомлень про права людини є засоби масової інформації (телебачення – 54, 5%, інтернет-сайти – 38,2%, газети – 12%, радіо – 12,2 %, соціальні мережі – 13, 2%), освітні шкільні та вищі навчальні заклади – 18, 7%, особистий досвід – 22, 5%, інформація від родичів, друзів, колег – 34, 7 %. Такі статистичні дані доводять важливість формальної (навчальні заклади) та неформальної (засоби масової інформації із про-світницькою місією) освіти у сфері прав людини. Важливу роль у популяризації та розумінні прав дитини відіграють освітні онлайн-медіа, оскільки цільовою аудиторією цих видань є вчителі, батьки та діти. Специфіка цих медіа полягає в тому, що контент їх видань спрямований не тільки на інформування, а й формування основних прав та обов'язків демократично вільної людини. Фактично ці ЗМІ мають можливість реалізувати положення Конвенції, зокрема ст. 42 та ч. 6 ст. 44 : “Держави-учасниці зобов'язуються, використовуючи належні і дієві засоби, широко інформувати про принципи і положення Конвенції як дорослих, так і дітей” [4 ; с. 38].

Проаналізовано освітні онлайн-медіа, контент яких містить значний сегмент інформації про права дитини, аудиторія яких є досить великою. Це

онлайн- медіа «Всеосвіта», «Освіторія», «Освіта ua» тощо. Вибірку здійснено за період 2020-2021р.

Портал «Всеосвіта» не підтримує жодну політичну партію. Головне завдання – прозоре та різнобічне висвітлення усіх подій, що відбуваються у сфері освіти. «Наші новини – це якісно нове, яскраве і неймовірно цікаве подання матеріалу, в якому ви знайдете відповіді на безліч важливих освітніх питань»[7]. Аудиторія видання досить велика. Кількість його відвідувачів за даними аналітичного сайту pro.similarweb.com за квітень 2021року становить 6,3 мільйона відвідувачів. У тематиці прав дитини найчастіше висвітлюються питання інклюзії, інклюзивної освіти. Найбільш актуальною у цьому плані за аналізований період є публікації «У Києві відкрилася перша інклюзивна медіа школа для дорослих»(15 096 переглядів), «Інклюзія: однакове право на освіту та як навчатися в одному класі» (14591 перегляд) тощо. Питання порушення права дитини на освіту розглядається у публікації «Заклади освіти – лише для здорових дітей?», або як навчаються діти з діабетом, целіакією та непереносимістю лактози(4565 переглядів). Цікавою є публікація «Пізнати, щоб прийняти: розбираємо 6 найпоширеніших міфів про ЛГБТ»(2543 переглядів). Частково розглядаються теми ворожнечі та толерантності. Важливо, що питання прав дитини займає важливе місце в масмедійному контенті цього видання.

«Освіторія» – це онлайн-медіа, редакційна політика якого має дитиноцентроване спрямування, розглядає освіту як пріоритетну сферу для України. «На рівні школи ми закладаємо в дітей не тільки знання, але і цінності. І від того, як ми навчаємо дітей зараз залежить те, яку країну ми побачимо через 30-40 років»[8]. Це «онлайн-медіа про освіту та виховання дітей в Україні». Головним гаслом видання є вислів Нельсона Манделі «Освіта – це найпотужніша зброя, аби змінити світ». Контент видання будується за принципом цікавості та актуальності, доступного викладу матеріалу «для викладачів і батьків, щоб допомогти їм знайти відповіді по навчанню та вихованню дітей». Отож, медіа виконує освітню та дидактичну функції. Кількість користувачів понад 2 мільйони на рік. Кількість його відвідувачів за даними аналітичного сайту pro.similarweb.com за квітень 2021року склала 172 тисячі. Тематика прав людини представлена за трьома напрямками: права вчителів, права батьків, права дитини. Розгляд прав дитини представлено формуванням знань та поведінкової моделі толерантності. Так, у публікації «Примирити учнів: як допомогти дітям вирішувати кон-

флікти» зазначається, що власне повага та взаєморозуміння повинні бути основою міжособистісного спілкування. Темі булінгу та кібербулінгу присвячені публікації, що мають не тільки інформативний характер, а й надаються поради щодо захисту індивіда. У публікації «Кожен другий стає жертвою кіберзлочину – дослідження Lenovo» зібрано поради експертів, як захистити себе та пристрій своєї дитини онлайн.

«Освіта.ua» – це популярний тематичний ресурс в Інтернеті, присвячений освіті в Україні та за її межами. Аудиторія цього сайту становить понад 6,34 мільйона користувачів. Контент формується на основі інформації МОН України «Міносвіта затвердило порядок реагування на булінг», «У школах впровадять концепцію безпечного середовища», Служби освітнього омбудсмена «Як учасникам освітнього процесу захистити свої права?», багато уваги журналісти приділяють питанням реалізації дітьми творчих умінь та навичок тощо.

Відповідно до поставлених завдань зроблено такі висновки:

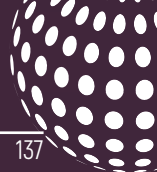
1. Медіатема прав дитини є надзвичайно важливою та актуальною у всі періоди розвитку інформаційного простору. Повага до дитини повинна бути завжди першочерговим завданням у напрямку державної та інформаційної діяльності.

2. Освітні онлайн-медіа виконують роль просвітницької місії у сфері освіти прав людини. Функціонування таких ЗМІ дає можливість отримувати нові знання, а, отже, навчатися упродовж всього життя. Важливість контенту цих видань полягає в тому, що вони виступають своєрідним майданчиком для думок експертів, центром формування цінностей не тільки однієї людини, а й великої групи – аудиторії.

3. Аналіз онлайн-медіа «Всеосвіта», «Освіторія», «Освіта.ua» засвідчує, що тема освіти, з урахуванням всіх її сучасних викликів, досить важлива для великої кількості людей, понад 6.3 мільйони переглядів.

4. Висвітлення прав дитини в аналізованих медіа потребують урізноманітнення. Найбільш актуальними є теми інклюзії та булінгу. Інші аспекти даного питання представлені фрагментарно.

5. Комплексне дослідження медіатеми прав дитини залишається актуальним завданням журналістикознавців.

Література

1. Сашук Т. Трансформація інтернет-комунікації: роль соціальних мереж//Актуальні проблеми медіа простору: Матеріали II Всеукраїнської науково-практичної конференції(Київ, 09 квітня 2020р.). – К.: Інститут журналістики, 2020. – С.92
2. Лещух Г. Вплив засобів масової інформації на процес соціалізації підлітків// Молодь і ринок №3 (110), 2014. – С.76
3. Що українці знають і думають про права людини? Електронний ресурс. Доступ [30/04/21]. Режим доступу: <https://www.ua.undp.org>
4. Конвенція ООН про права дитини. – Електрон. підруч. – 49 с. – Режим доступу: https://www.unicef.org/ukraine/ukr/convention_small_final.pdf, вільний. – Загол. з екрана. – Мова укр.
5. Діти в медіа: як висвітлювати й дотримуватися правил : Спеціальний звіт / ГО "Телекритика"; за заг. ред. Н. Лигачової, Д. Дуцик. – К., 2016. – 48 с. – Режим доступу: http://ms.detector.media/content/files/deti_v_media_web_new.pdf, вільний. – Загол. з екрана. – Мова укр.
6. Веб-сайт статистики інтернет-трафіку. Електронний ресурс. Доступ [30/04/20]. Режим доступу: pro.similarweb.com
7. Інтернет-портал «Всеосвіта». Електронний ресурс. Доступ [30/04/21]. Режим доступу: <https://vseosvita.ua>
8. Інтернет-портал «Освіторія». Електронний ресурс. Доступ [30/04/21]. Режим доступу: <https://osvitoria.media/>
9. Інтернет-портал «Освіта.ua». Електронний ресурс. Доступ [30/04/21]. Режим доступу: <http://osvita.ua>